

ма не розуміла, що робила. Але українське і білоруське селянство знатиме, хто допоміг у Думі обрізати його права, воно знатиме, що голосами правих селян зроблено те національне свято, що в перекладі на людську мову значить—обмеження прав селянства в майбутньому земстві.

Грінченків фонд.

Фонд, складений на вшанування пам'яти В. Грінченка, потроху зростає і певне ще зростатиме. Але не досить ще фонд скласти, а треба прибрати й ті форми, в яких найкраще б вилілося те в панування. Як буде краще і додільніше вжити громадську складку, куди, на яку справу й призначити—це питання стоять тепер перед громадянством і вже починається обміркування цієї справи, міжиншим і на сторінках „Ради“. Автори, що брали голос у цій справі, поставили на розгляд три проекти: 1) стипендію імені Грінченка в якій небуде учительської школі, 2) збірник, присвячений пам'яті Грінченка і 3) народне видавництво його імені. Про ці проекти я й хочу сказати кілька слів.

Звичайно, цілком можна погодитися з думкою д. Срібллянського, що потрібні всі три способи, але вважаючи на величину фонда, повинні ми говорити не про те, що потрібно, а про те, що можна на той фонд зробити. Поки що фонд такий невеликий, що його може вистачити тільки на один з вказаніх способів і через те мусимо з їх вибирати.

А коли вже вибирати, то найкращою здається нам думка про народне видавництво. Справа з учительською стипендією, сама по собі дуже симпатична, за наших обставин має ту невигоду, що абсолютно не можна передбачити, кому на користь піде стипендія. Українство стоїть ще на такій стадії розвитку, що повинно аважати на ту національну боротьбу, яка кінчила круг його. Порядкування стипендією може опинитися в чужих руках і Грінченків фонд дістанеться тоді людям байдужим, а може й ворожим до справи всього життя небіжчика, а його іменем сіяниметься обрушіє. Ми знаємо випадки, коли виковані українським коштом люди робилися потім запеклими ворогами українства, і одна тільки думка, про можливість такого повороту, здається, спиняє всякі міркування про стипендію. На жаль, нам тепер ще рано за кладати стипендії, бо не можемо бути певними, що вони підуть на користь української справі.

Справа з збірником за те цілком у наших руках, і збірник імені Грінченка, задуманий ще під час його ювілею чотири роки тому, але через несприятливі обставини не доведений тоді до краю, повинен з'явитися тепер, і він напевне буде. Але це справа приватних заходів окремих людей чи груп, і громадського фонду мені не хотілось би сюди примішувати. На збірник мусять знайтись інші фонди і, коли охота буде, вони знайдуться—хоча б у тих самих видавництвах, що вже видавали збірники з усіх приватних чи публічних у нашому громадському житті і письменстві. Громадський же фонд повинен шіти на громадську справу й бути по всячому часу у громадських же руках.

Однією з найбільших на цей час громадських справ, якій і небіжчик послужив багато своїми працями—це освіта народня на Україні. З усіх способів освіти в своїх руках тепер маємо тільки популярну літературу, і заходи коло популярної літератури на цей час були б, на нашу думку, найкращим способом ушанувати пам'ят нашого народного діяча. Цей способ має за себе ще й те, що ми його можемо вже й тепер поставати і на цілком громадський grunt.

В „Раді“ д. Жебуньов пропонував передати порядкування Грінченковим фондом видавництву „Вік“. Нам здається, що ні „Вік“, ні інше яке з приватних видавництв не може на себе взяти цієї справи через те, що це приватні видавництва. Громадський фонд може бути тільки в громадських руках, тобто при якійсь українській інституції, що візьме на себе відповідальність перед громадянством за те, що той фонд, під контролем громадянства, вживатиметься як найкраще.

Якби була жива київська „Просвіта“, то певне не виникло б і питання, кому належить, честь порядкувати Грінченковим фондом,—на жаль про „Просвіту“ тепер ми не

можемо говорити... Але можемо говорити про спадкоємця „Просвіти“ в справі видання народної літератури. Загальні ліквідаційні збори „Просвіти“ ухвалили, як знаємо, передати свої видання й видавничі кошти Петербурзькому Благодійному товариству на видання українських книжок. Між тими фондами є і фонд імені Грінченка. Чи ж не натурально буде новий фонд просто прилучити до того фонду, що вже є, і на його провадити те саме діло, на яке стільки праці поклав і якому стільки сили віддав небіжчик? Благодійне Товариство, як громадська інституція, раз у раз буде під доглядом громадянства і вже воно само повинно подбати, щоб фонд Грінченка зробив таємниці користі для української справи і був достойним пам'яті того діяча, якого одностайно і односердно хоче вшанувати тепер українське громадянство.

Сергій Єфремов.

Од редакції.

Редакція цілком пристає до думки, що висловив д. С. Єфремов в цій статі.

„Чорне сонце“.

(Астрономічний відпук).

I.

За дуже-розумних вважають себе сучасні астрономи. Античні ж менш собі самим поклонялися, бо, мабуть, не остільки їх були освічені, але свою вбогу науку викладали поважно, дивуючись божим небесам. Доволі було з них перелічувати, кожду на своєму місці, ті зорі, що бачили очі, та відмічати дороги ріжних планет. Вони добросовісно приглежувались та прислуховувались в мірі потреб і добивались великого зроуміння, разом з філософом Платоном, небесної гармонії. Знаходили в ній також віху поети, люблячи найбільш ясний світ тихого місяця вночі.

Це була дуже інтересна доба астрономії.

Розмова з зорями головним робом, торкалася невідомої будучини. Чез мілійших з них кожному усі бажали довідатись про власну долю: астрономи приневолювали зорі говорити ласкавіше, обіцяючи людям тільки щастя.

Але наука, вмішавши, породила повну переміну. Ми познайомилися з більшістю секретів неба. Між зорями, що колись здавалися такими лагідними та ласкавими, знайшлося й чимало „непорядних“,—таких що танцюють, крутяться та кидаються, не маючи вже того твердого становища, що пріорівнювало небеса ясної ночі до синього місяця зводу, посипаного бліскучими гвоздиками.

Забігали вони, яка-куди, наші сучасні зорі, а астрономи це замітили та роз'яснюють. Цією науковою потроху нині володіє суспільність, навіть і прості люди та шкільні діти. Нема вже таких людей, які б вірили, пібіто зорі цікавляться нашою сучасною нуждою, або будучою долею, чи спосібні заарані напророчити нам радість і горе!

Культурний поступ приневолив людськість кинути колишні поезії та забави астрономії, а слуг І присвятили себе науковим відкриттям.

Ось, хоч-би, скільки перевелоху останніми тижднями наростила комета Галлея, якої голова мала вдарити по землі, а хвіст—отруїти нашу атмосферу смертоносними газами!

Цього разу ми ще благополучно вирятувались: лютій газ одлетів поганим сном, а грізне ядро небесної бродяги минуло землю десь дуже далеко.

II.

Але є й друга річ. По закордонних наукових журналах, що вийшли цими днями, пишуть, що біда насуває від „чорного сонця“, якої зорі, що давно постаріла та обросла корою, але яка, павільєн, може наростиши багато лиха. Вона біжить пряմісенько на нас зі-швидкістю 60.000 верст у годину.

Правда, те чорне сонце, на слід якого в небесах напав знаменитий американський астроном Лоуль, ще не близько, остільки не близько, ще треба пів-віку, коли не цілої сотні літ, або й більш, поки воно попаде в нашу сонячну систему і наскочить на ІІ сонце!

Що-ж вийде з-того?

Розуміється, нечуване, безпримірне од-віку в порівнянню з цим нещастям, остатне для нас.

Ніяка помилка тут не можлива: